

Maastricht, 10 juni 2024

Geachte leden van de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van de Tweede Kamer der Staten-Generaal,

Allereerst wil ik u bedanken voor de uitnodiging om deel te nemen aan het rondetafelgesprek over de gevolgen van het wetsvoorstel Wet Internationalisering in Balans (WIB). Met mijn deelname en voorliggende gespreksnotitie draag ik graag bij aan het verdere inzicht over de mogelijke gevolgen van de WIB. In deze gespreksnotitie ga ik in op de betekenis van de verschillende maatregelen voor de Universiteit Maastricht (UM) en de potentiële gevolgen voor de regio en arbeidsmarkt.

De zorgen die er in de politiek en maatschappij leven over internationalisering worden ook binnen de UM en onze regio onderkend. De toestroom van internationale studenten kan effect hebben op de onderwijskwaliteit, lokale huisvesting en de toegankelijkheid van het onderwijs voor Nederlandse studenten. Universiteiten hebben een rol hierin te nemen en doen dit ook. De 14 Nederlandse universiteiten hebben zelfregie plannen gemaakt met maatregelen gericht op het beheersen van de instroom van internationale studenten, meer Nederlandstalige opleidingen en het bevorderen van de Nederlandse taalvaardigheid bij docenten en studenten. Vanuit de UM zetten we bijvoorbeeld in op maatregelen om de toegankelijkheid voor Nederlandse studenten te borgen en de blijfkans van internationale studenten te vergroten. De fixusmaatregelen die de WIB introduceert zullen ruimte bieden om vanuit principes van zelfregie hieraan bij te dragen. Ook is er steun om de Nederlandse taalvaardigheid van studenten te verbeteren en dit te verankeren in het instellingstaalbeleid. Dit biedt verdere mogelijkheden om de Nederlandse context een plek te blijven geven in ons onderwijs en onderzoek. Naast het begrip voor de uitdagingen die internationalisering met zich mee kan brengen, is het belangrijk om de betekenis van de WIB per regio in ogenschouw te nemen. Deze impact kan namelijk sterk verschillen per regio. Grensregio's zijn niet te vergelijken met grote steden in de Randstad en vice versa. De kwaliteit van het onderwijs staat door de komst van internationale studenten in Limburg niet onder druk en de Limburgse jeugd wordt niet verdrongen. In dat kader is het hoopgevend dat grens- en krimpregio, arbeidsmarkt en instellingsprofiel in de WIB worden erkend als belangrijke elementen in de beoordeling van de doelmatigheid van anderstalig onderwijs. Dat is bovendien cruciaal, want de WIB gaat om veel meer dan een onderwijskwestie.

De UM en de andere onderwijsinstellingen in Limburg zijn een belangrijke groei- en innovatiemotor voor de regio. Zij zijn de bakens van een vitale en veerkrachtige economie. De UM speelt een cruciale rol als economische en sociale aanjager bij de transitie die Limburg doormaakt richting een structureel sterke en innovatieve regio. In dat kader is het noemenswaardig dat de UM bijna 50 jaar geleden is opgericht om een centrale rol te spelen bij de transitie van Limburg na sluiting van de mijnen. Al vroegtijdig heeft de UM de keuze gemaakt voor internationalisering, passend bij haar positie als grensprovincie met 76% grenzen met het buitenland. Meer dan 60% van de studenten van de UM is afkomstig uit een thuismarkt van 100 kilometer rond Maastricht en 65% van de alumni woont binnen deze straal van 100 kilometer. De UM heeft een sterk internationaal profiel opgebouwd, waarmee een groei is doorgemaakt naar een stabiele universiteit en waardoor de UM een belangrijke rol kan spelen voor de transities waarmee Limburg te maken heeft. Bovendien hebben de Brightlands campussen – waarvan de UM een van de grondleggers is – geleid tot de ontwikkeling van concrete businesscases voor start-ups en scale-ups. Ook kennisinstellingen en bedrijven in Limburg zijn mede vanwege de ligging in een grensregio, van oudsher, sterk internationaal georiënteerd. Met de Brightlands campussen heeft Limburg zich volgens de Europese Commissie ontwikkeld tot de top 40 van Europese innovatieve topregio's.

De transitie in Limburg loopt en het is cruciaal dat deze kan worden doorgezet, ook indachtig het wegvallen van de maakindustrie en grote bedrijven. De regio is daarmee kwetsbaar en de kracht van de UM onmisbaar. Samen met de andere onderwijsinstellingen in Limburg (mbo, hbo en wo) geeft de UM invulling aan de marktvraag van de regio. Het mogelijk wegvallen van een

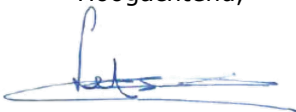
substantieel deel internationale studenten heeft een negatief effect op het Limburgse ecosysteem. De kracht van de onderwijsinstellingen is nodig om de sociale achterstanden en lagere levensverwachting weg te werken waarmee Limburg nog steeds te maken heeft. Nationale demografische uitdagingen hebben in Limburg een sterker negatief effect op het maatschappelijk en economisch domein, met een afnemend aantal jongeren en een vergrijzende bevolking. Voor de regio is een duurzame balans in internationalisering dan ook een cruciale pijler voor de bestaanszekerheid en het toekomstperspectief van onze regio. Internationale studenten en kenniswerkers zijn in deze grensregio niet weg te denken en dragen er mede aan bij dat basisvoorzieningen zoals zorg, onderwijs, openbaar vervoer en werkgelegenheid op peil kunnen blijven. Majeure ontwikkelingen voor de regio, zoals een Einstein Telescoop, vragen niet alleen om voldoende en gekwalificeerde werknemers, maar zeker ook om een sterke en grensoverschrijdend toegankelijke kennisinfrastructuur. Het is belangrijk dat de WIB en bijbehorende Toets Anderstalig Onderwijs (TAO) hierop aansluit en ruimte voor maatwerk voor de regio biedt. Daarbij is het van belang om macrodoelmatigheid – van zowel opleidingen als de opleidingstaal – niet uitsluitend op nationaal niveau te beoordelen. In macrodoelmatigheidstoetsen zou de internationale context en maatschappelijke behoefte van de regio nadrukkelijk meegewogen moeten worden.

Binnen de UM en de regio wordt veel waarde gehecht aan het internationale profiel van onze universiteit, waaronder onze internationale opleidingen en internationale gemeenschap van studenten en medewerkers. De WIB creëert echter diverse onzekerheden voor zowel de UM als de regio. Zonder maatwerk is het onvermijdelijk dat de ontwikkeling van onze regionale welvaart daar de gevolgen van ondervindt. Het verplicht invoeren van Nederlandstalig bacheloronderwijs zou op korte termijn door krimp van de UM en Zuyd Hogeschool meer dan 4,500 arbeidsplaatsen kosten en in de komende kabinetsperiode een daling in de Limburgse economie met minimaal € 1 miljard veroorzaken. Naar verwachting zal in het verlengde van dit verlies een domino-effect optreden. Geen maatwerk voor de regio raakt de gewone, hardwerkende Limburger, is een sta in de weg voor de doorontwikkeling van de brede welvaart en bedreigt de leefbaarheid van onze steden. Dit is extra wrang in een tijd waarin politiek en bestuurlijk gezocht wordt naar een aanpak waarbij daadwerkelijk elke regio telt.

Met deze gespreksnotitie doe ik nadrukkelijk een oproep voor maatwerk in wet- en regelgeving zodat onderwijsinstellingen internationaal talent in Limburg kunnen blijven verwelkomen om de tekorten op de arbeidsmarkt aan te pakken en een innovatieve regio te blijven. Voor een regio als Limburg is internationalisering geen probleem, maar juist een oplossing. Voor de sociale en economische doorontwikkeling van onze regio is het absoluut noodzakelijk dat onze regio toegankelijk blijft voor internationaal talent. Het behoud van internationale studenten is niet alleen cruciaal voor Limburg maar draagt bij aan de welvaart van het hele land. De bereidheid tot maatwerk in wet- en regelgeving is cruciaal om de kansen die in Limburg voor het grijpen liggen te pakken, de brede welvaart de noodzakelijke impuls te geven en daarmee onze regio te laten uitgroeien tot een van de topinnovatiepartners van het Rijk. Het doet bovendien recht aan het rapport "Elke regio telt!" om bij het maken van beleid de gevolgen voor de samenleving en leefomgeving in alle delen van Nederland in acht te nemen.

Graag ga ik tijdens het rondetafelgesprek nader met u in gesprek over deze gespreksnotitie en het belang van internationalisering voor de UM en de regio.

Hoogachtend,

Prof.dr. Rianne Letschert
Voorzitter College van Bestuur Universiteit Maastricht